

ICHKI ORGANLARIDA BOSHQARUV QARORLARINI TASHKIL ETISH

Qushboqov Shoxrux Xasan o'g'li

O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi dotsenti, kapitan

Saydazimov Sunnatulla Xamdam o'g'li

O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi kunduzgi

ta'lim 235-guruh kursanti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17685926>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 10-noyabr 2025 yil

Ma'qullandi: 15-noyabr 2025 yil

Nashr qilindi: 22-noyabr 2025 yil

KEYWORDS

qaror, hujjat, boshqaruv,
strategik, taktik, operativ,
tashkil etish

ABSTRACT

Ushbu maqolada ichki ishlar organlarida boshqaruv qarorlarini tashkil etish va uning ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek boshqaruv qarorlarini tashkil etish samaradorligini oshirish bo'yicha taklif va tavsiyalar keltiriladi. Maqolaning maqsadi – Ichki ishlar organlarida boshqaruv qarorlarini tashkil etishni takomillashtirish hamda shunga doir chora-tadbirlarni ishlab chiqishdan iboratdir.

O'zbekiston Respublikasi ichki ishlar organlari davlatning ichki xavfsizligini, jamoat tartibini va fuqarolar huquqlarini ta'minlashda asosiy ijro etuvchi hokimiyat organi hisoblanadi. Bunday murakkab tizimda boshqaruv qarorlarining sifati, tezligi va to'g'riligi to'g'ridan-to'g'ri mamlakat barqarorligiga, jinoyatchilik darajasiga va aholi ishonchiga ta'sir qiladi. 2017-yildan boshlab amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar ichki ishlar organlarini «xalqqa xizmat qiluvchi professional tuzilma»ga aylantirishni maqsad qilgan bo'lib, bu jarayonning markazida aynan boshqaruv qarorlarini tashkil etish tizimini tubdan yangilash yotadi[1]. Ushbu islohotlarning asosiy hujjati – O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 10-apreldagi PQ-3657-son «Ichki ishlar organlari boshqaruv, nazorat va shaxsiy tarkib bilan ishlashning samarali tizimini joriy etish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida»gi qarori bo'lib, unda IIO faoliyatidagi tizimli kamchiliklar ochiq tan olinib, ularni bartaraf etishning aniq mexanizmlari belgilangan[1].

Prezident qarorida ta'kidlanishicha, «mamlakatimizda ichki ishlar organlari tizimini takomillashtirish, ularning quyi bo'g'inlarini aholiga yana-da yaqinlashtirgan holda mustahkamlash, barcha darajadagi tuzilmalarning vazifalari va funksiyalarini aniq belgilash, zamonaviy xavf-xatarlarni hisobga olgan holda kuch va vositalarni oqilona taqsimlashga qaratilgan keng qamrovli ishlar amalga oshirildi»[1]. Shu bilan birga, «ichki ishlar organlarining kundalik faoliyatini tashkil etishda qator tizimli kamchiliklar mavjud bo'lib, ular kuch va vositalar boshqaruvining yetarli darajada muvofiqlashtirilmaganligi, shaxsiy tarkib bilan tarbiyaviy ishlar va ularning kasb mahorati, huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashning maqsadli nazorat-tahlilini ta'minlash holatining past darajadali namoyon bo'lmoqda»[1]. «Amalga oshirilgan chora-tadbirlar ichki ishlar organlari rolini oshirish, ularni har bir xodim tomonidan o'z xizmat burchi – «Xalq manfaatlariga xizmat qilish»ni so'zsiz bajaradigan ijtimoiy yo'naltirilgan professional tuzilmaga aylantirish imkonini berdi»[1].

Ushbu kamchiliklarni bartaraf etish maqsadida qarorda boshqaruv qarorlarini tashkil etishning oltita ustuvor yo'nalishi belgilandi:

«vujudga kelayotgan real tezkor va kriminogen vaziyatni hisobga olgan holda ichki ishlar organlarining kuch va vositalarini muvofiqlashtirilgan tarzda taqsimlash va boshqarishning samarali mexanizmini joriy etish»;

«jamoat tartibini saqlash, huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurash sohasida tahliliy ishlarni aniqlanayotgan amaliy muammolarni tizimli tahlil qilish va kriminogen vaziyatni prognozlashga yo'naltirish»;

«lavozimlarni yuqori ma'naviy-axloqiy, ishchanlik va kasbiy sifatlarga ega nomzodlar bilan jamlanishini nazarda tutgan holda, ichki ishlar organlariga xizmatga qabul qilishning sifat jihatdan yangi, soddalashtirilgan tartibini o'rnatish»;

«shaxsiy tarkib bilan tarbiyaviy ishlarni olib borishning samarali tizimini joriy etish, shu jumladan ilmiy-psixologik uslublarni maqsadli qo'llash orqali ularning xizmat va oilaviy-maishiy muammolarini o'rganish»;

«qonuniylikni so'zsiz ta'minlash, xizmat intizomiga qat'iy rioya qilish va xodimlar tomonidan sodir etilgan huquqbuzarliklarni o'z vaqtida aniqlashga qaratilgan vazifalarni bajarish yuzasidan ta'sirchan idoraviy nazoratni tashkil qilish»;

«ish yuritish mexanizmi va hujjatlar aylanishi tartibini takomillashtirish, ichki ishlar organlari tizimining barcha bo'g'inlarida normativ-huquqiy hujjatlarni o'z vaqtida, bir xilda va to'liq bajarilishini ta'minlash»[1].

Boshqaruv qarori rahbarning maqsadga erishish yo'lini tanlab, uni huquqiy jihatdan mustahkamlovchi yozma yoki og'zaki buyrug'i sifatida ta'riflanadi[2]. Ichki ishlar organlarida qarorlarning 70–80 foizi operativ xarakterga ega bo'lib, ularning ko'pchiligi bir soat ichida qabul qilinishi talab etiladi[3]. Prezident qarori doirasida aynan shu muammoni hal qilish uchun IIV markaziy apparatida «Tashkiliy departament» tashkil etildi. Ushbu departament «respublikada kriminogen vaziyatni tizimli tahlil va prognoz qilish, undagi o'zgarishlarga o'z vaqtida munosabat bildirish, ichki ishlar organlari faoliyatini jinoyatchilik holati va unga qarshi kurash natijalarini o'rganish asosida rejalashtirish» vazifasini bajardi[1]. Shu bilan birga, «hududiy ichki ishlar organlarini har uch yilda kamida bir marta tekshirish hamda u o'tkazilganidan so'ng bir yil ichida ular faoliyatini nazorat tartibida o'rganish amaliyoti joriy etildi»[1]. «Barcha darajadagi ichki ishlar organlari boshliqlari bo'ysunuvi ostidagi shaxsiy tarkib bilan tarbiyaviy ishlar, shuningdek, ularning oilaviy-maishiy muammolarini doimiy o'rganish va hal etish bo'yicha ishlar samaradorligi uchun shaxsan javobgar» ekani qat'iy belgilandi[1].

Axborot-texnologik yechimlar sohasida «e-Kadr» markazlashgan avtomatlashtirilgan axborot tizimi joriy etilib, «kadrlar zahirasi hisobga olish, kadrlar siljishini monitoring qilish, xodimlar rotatsiyasi va xizmatda ko'tarilishini tahlil qilish» imkoniyati yaratildi[1]. 2024-yildan boshlab esa «Qaror qabul qilishni qo'llab-quvvatlash tizimi» (DSS) ishga tushirilib, sun'iy intellekt yordamida jinoyatchilik prognozi va patrul marshrutlarini optimallashtirish amalga oshirilmoqda[4]. Risklarni baholash bo'yicha 2023-yilda IIV Akademiyasida maxsus metodika ishlab chiqildi[5].

Malaka oshirish tizimi ham tubdan yangilandi: «O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Akademiyasi negizida Malaka oshirish instituti tashkil etilib, uning boshlig'iga xorijiy malakali mutaxassislar va tajribali amaliyotchi xodimlarni shartnoma asosida jalb qilish huquqi

berildi»[1]. «Joylarda o'quv yig'inlarini o'tkazish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining barcha akademik litseylarida Malaka oshirish institutining filiallari (auditoriyalari) tashkil etildi»[1].

Xulosa qilib aytganda, 2018-yildagi PQ-3657-son Prezident qarori ichki ishlar organlarida boshqaruv qarorlarini tashkil etish tizimini tubdan o'zgartirdi. Tashkiliy departament, «e-Kadr», Malaka oshirish instituti, kuchaytirilgan nazorat va raqamlashtirish choralarining barchasi qarorlarning sifati, tezligi va samaradorligini oshirdi. Kelgusida sun'iy intellektni yanada chuqur joriy etish va xorijiy tajribani faol o'zlashtirish orqali ichki ishlar organlari xalqaro standartlarga to'liq mos keladigan darajaga ko'tariladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 10.04.2018 y. PQ-3657-son qarori // lex.uz
2. Saidov A.A. Ma'muriy huquq. – T.: TDYuI nashriyoti, 2024.
3. To'rayev B.T. Operativ boshqaruv qarorlari samaradorligi. – T.: IIV Akademiyasi, 2024.Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ichki ishlar organlari boshqaruv, nazorat va shaxsiy tarkib bilan ishlashning samarali tizimini joriy etish bo'yicha chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, 2018 y. [Web:39]
5. "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonun, O'RQ-407-son. [Web:46]
6. To'rayev B.T. O'zbekistonda ichki ishlar organlari tizimining shakllanishi va rivojlanishi bosqichlari // ResearchGate, 2023. [Web:6]

INNOVATIVE
ACADEMY